portretets kan bereiken. Een kunst, die m. i. veel te weinig beoefend wordt.

Wat er in te doen is, toonden de fraaie portretten van Van Riet, in een onzer vorige nummers verkleind afgebeeld.

Er moet voor de portretets een groot veld open liggen.

* * *

Roodenburg leeft van zijn kunst.

Ik vertel dit, opdat de lezers van Panorama zullen weten, dat hem de bewondering van zijn werk, omgezet in reeele bewijzen, hoogst aangenaam zal zijn. Maar ik voeg er onmiddellijk en met nadruk bij, dat hij meer vóór zijn kunst dan van zijn kunst leeft.

Zijn eischen, aan het leven gesteld, zijn nog heel bescheiden en hij begrijpt ten volle, dat de ontwikkeling van zijn gaven, zeker op zijn leeftijd, van grootere waarde is dan 't bijeenbrengen van vele en goed gemunte zilverlingen.

Maar wie als jong etser zelf zijn kost verdienen moet (ook al verlangt hij geen weelderige omgeving en hupschen opsmuk van allerlei aard), en die van zijn verdiensten verder studeeren wil, die heeft toch graag dat er zoo van tijd tot tijd wat afdrukken uit zijn portefeuille verhuizen naar die van kunstverzamelaars, of dat zijn bladen in de eiken lijsten, waarin zij zoo goed passen, de wanden van vele huizen, groot en klein, versieren. L. E. Kos.

De Toiletkamer der Residentie

(Bij de foto's op pag. 8 en 9).

Edmondo de Amicis, de beroemde Italiaansche letterkundige en wereld reiziger, toonde zich indertijd een groot bewonderaar van de Hollandsche residentie. In de rij der schoonste steden van Europa, verleende hij ze de derde plaats, achter Moskou en Madrid.

Dat is al een menschenleeftijd geleden. Kwam een de Amicis in het 's-Gravenhage der 20e eeuw, ongetwijfeld zou zijn bewondering nog stijgen. Want wel is menige schilderachtige — en vuile — gracht gedempt, wel is menige aardige en fraaie boom gevallen als slachtoffer eener verkeersuitbreiding, maar „het schoonste dorp" van Europa verdient zijn reputatie van schoonheid meer dan ooit. Den Haag is, in den zomer vooral, een stad van groen en bloemen en zelfs in het barre jaargetijde verliest de stad niet de bekoring die van het bezit van bosch en park en plantsoen blijft uitgaan, als de sneeuw de bladerlooze takken bedekt en de altijd-groene heesters.

Gelijk elke schoone, zoo heeft ook de Residentie haar kleedkamer, waar de détails van het toilet verzorgd worden en waar ijverige handen steeds in de weer zijn om te zorgen dat de tooi frisch blijft, steeds vernieuwd kan worden.

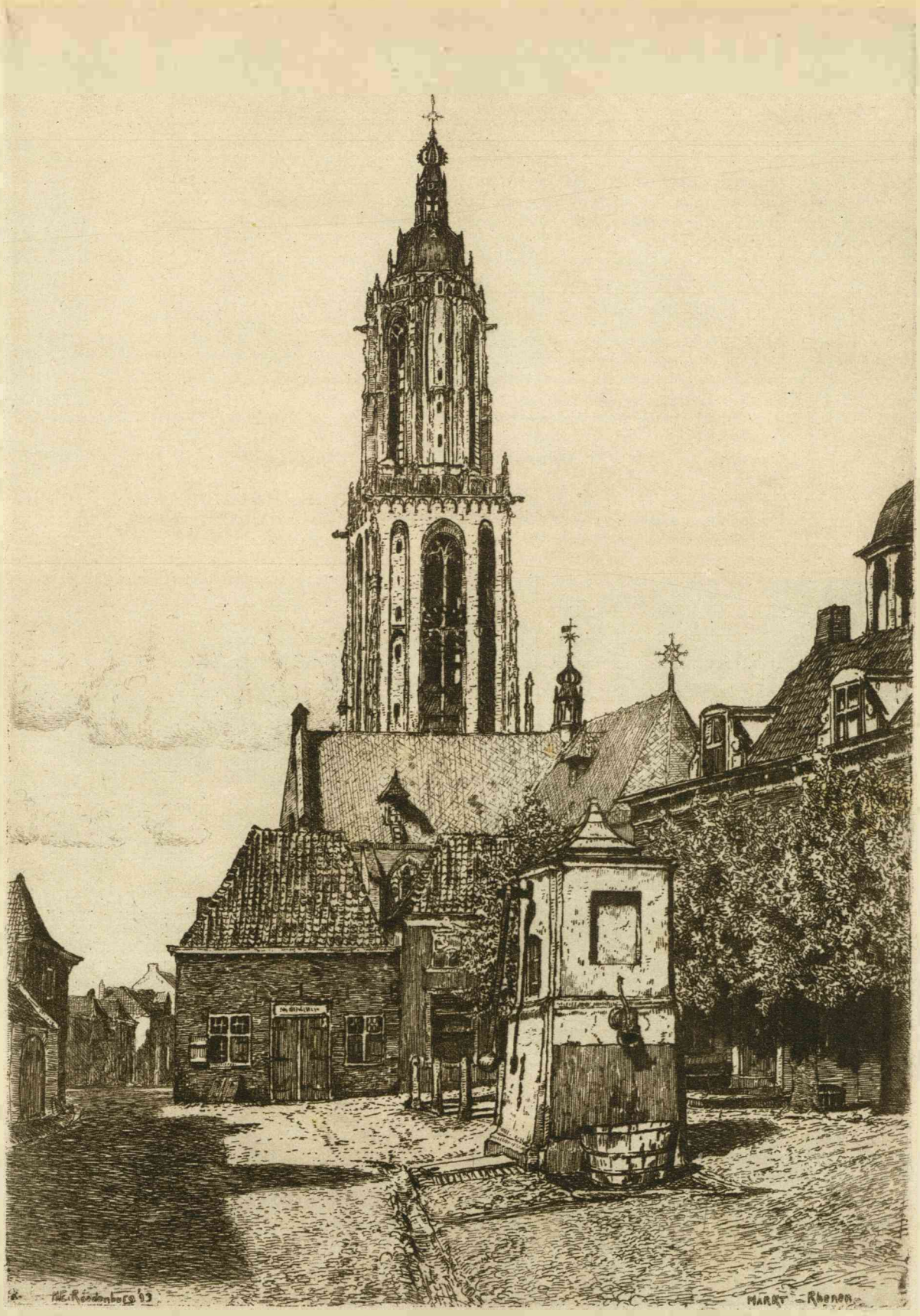
Om het eens buiten beeldspraak te zeggen: Den Haag dankt zijn fraaie plantsoenen en pleinen, zijn welverzorgde boomen, de smaakvolle gazonsversiering langs beken en grachten, aan een specialen tak van dienst, van gemeentelijk beheer, dien der Plantsoenen.

In vroeger jaren ressorteerden enkele tuinlieden onder „Openbare Werken", thans is er een afzonderlijk corps van vakmenschen op het gebied van bosch- en tuinbouw, onder leiding van een zelfstandig directeur, dat er zorg voor draagt dat zoowel de bewoners van de volkswijken als van die waarin de upper-ten is gevestigd, gestadig „in de blommetjes" zitten.

Het zal onnoodig zijn een opsomming te geven van de fraaie, door vreemdeling en landgenoot gelijkelijk geprezen plekjes, waaraan den Haag zoo rijk is. Wie, die er per Hollandsche Spoor binnenkomt, heeft niet een bewonderenden blik voor het aardige plantsoen aan den Stationsweg? In den laatsten tijd heeft de afdeeling „Plantsoenen", waar het mogelijk was, ook de versiering der gevels van gemeentegebouwen op zich genomen. Een kostelijk voorbeeld is de gevel van 't gymnasium, die er prachtig uitziet als de „blauwe regen" in vollen bloei staat. De dienst der Plantsoenen heeft 'n eigen kantoorgebouw, in een omgeving die geheel in overeenstemming is met de artistieke taak van dezen tak van dienst.

Het gebouw ligt als 't ware te midden van de eigen kweekerijen van de gemeente, aan een weg gelegen, die moeilijk anders dan Kweekerijweg kon heeten en dien men in de naaste omgeving van de Witte Brug vinden kan. Hier worden bloemen en planten en boomen gekweekt op een schaal als waarvan onze foto's een indruk kunnen geven.

Het is een groot bedrijf, een mooi en een dankbaar bedrijf. Want de pleinen en plantsoenen zijn de longen eener groote stad. Zij geven gezondheid. En zij schenken de vreugde, die van alles uitgaat wat goed is en schoon.

De Markt te Rhenen.

Ets van H. E. Roodenburg in 1913 gemaakt. — De lijn is nog wat zwaar, de ets daardoor wat brokkerig. Maar knap geteekend is de plaat zeker wel. En ondanks het dood-rustige van dit verlaten hoekje, waar geen levend wezen beweging brengt, voelt men in de compositie toch den lust naar mouvement. Dat is geen hoekje dat „droomt". Als straks uit het steegje of uit de huizen de druk-loopende vrouwtjes, de klompklotsende kinderen, het boerenkarretje te voorschijn zouden komen, dan pasten hun lijn en hun gedoe bij den opzet van de teekening.

ONS NIEUWE PRIJSRAADSEL - Voor Oud en Jong

Of neen, abonnée's en abonné's, een raadsel is het eigenlijk niet dat wij u ditmaal opgeven, doch meer een uiterst nauwkeurige telling, n.l. hoeveel illustraties Panorama nu toch wel in den afgeloopen 3en jaargang Juli 1915—Juli 1916 gebracht heeft. — Het idée, wij geven het toe, is niet geheel nieuw, doch de omstandigheden, waaronder het moet worden uitgevoerd, zijn wel nieuw.

Nog nooit toch is er in de wereldgeschiedenis een jaar geweest, waarin de geïllustreerde tijdschriften zóó in de gelegenheid waren hun lezers op een keur van illustraties te vergasten. Want, waren wij anders aangewezen op de gebeurtenissen van den dag, nu bood de alles overheerschende oorlog een terrein aan, zoo uitgebreid, dat er geen nummer kon verschijnen, waarin niet het een of ander van het vreeselijk gebeuren, dat ieders geest vervult, in beeld moest worden gebracht.

Wij mogen gerust zeggen dat ook op dit gebied Panorama weder zijn ouden roem gestand heeft gedaan en ook hierin vooraan staat.

Wij zijn er zeker van, dat geen enkel Nederlandsch tijdschrift ons heeft overtroffen in het aantal en de hoedanigheid der foto's, dat wij dit jaar hebben gebracht, hetgeen ons alleen mogelijk is geweest door onze relaties in alle deelen van de wereld en ook door ons procédé, dat zich uitnemend daartoe leent.

Van velen onzer abonné's mochten wij dan ook meermalen een waardeerend oordeel hierover hooren. Desondanks gelooven wij toch, dat het aantal illustraties zelfs onzen grootsten bewonderaar bijzonder zal meevallen.

Dingt dus allen in onzen nieuwen wedstrijd mee, wij geven er u allen tijd voor en den goeden telsters en tellers wacht wederom een welkome belooning.

De inzendingen behoeven eerst 1 September 1916 in ons bezit te zijn. Onze voorwaarden tot mededinging zijn de volgende:

De telling geschiedt over de nummers die **tusschen 1 Juli 1915 en 30 Juni 1916** verschenen zijn. Iedere abonné mag met slechts **1** inzending aan den wedstrijd deelnemen.

De op de omslagen voorkomende illustraties worden slechts voor zoover zij tot het redactioneel gedeelte behooren, meegeteld. Versieringen, die eventueel aan de foto's zijn aangebracht, worden beschouwd als behoorende bij de illustratie, dus niet afzonderlijk gerekend. — De inzendingen moeten, voorzien van naam en adres, in een gesloten couvert, waarop „ILLUSTRATIE-TELLING PANORAMA", vóór 1 SEPTEMBER a.s. in het bezit zijn van de Directie, DOEZASTRAAT No. 1, LEIDEN.

Wanneer door niemand het juiste getal wordt ingezonden, ontvangt diegene den prijs, die het dichtst-nabijkomende getal heeft opgegeven. Vervolgens wederom de inzender van het daarop volgende getal. — Wanneer twee of meer inzendingen gelijke getallen bevatten, zal door loting worden beslist, aan wie(n) de prijs ten deel valt. — Als prijzen stellen wij beschikbaar:

Een 1en prijs van **f 50.—**;
Een 2en prijs van **- 25.—**;
Een 3en prijs van **- 10.—**;
Een 4en prijs van **f 5.—**;
Een 5en prijs van **- 3.—**;
Een troostprijs van **- 2.50,**

en verder een aantal prachtige Boekwerken.

„HOUDT MOED, TELT GOED".